

Bennekom, Kierkamperweg en omgeving (Gemeente Ede)

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

A. de Ridder

Met een bijdrage van:

J. de Moor

Colofon

ADC Rapport 1491

Bennekom Kierkamperweg en omgeving (Gemeente Ede)
Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

Auteur: A. de Ridder
Met een bijdrage van : J. de Moor

In opdracht van: Gemeente Ede

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, september 2008.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'D. Gerrets'. The signature is stylized with large, sweeping loops and a long horizontal stroke at the end.

Autorisatie:
D.Gerrets

ISBN 978-90-6836-481-1

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033 299 8181
Fax 033 299 8180
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	5
Samenvatting	6
1 Inleiding	8
1.1 Algemeen	8
1.2 Vooronderzoek	10
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	10
1.4 Opzet van het rapport	10
2 Methoden	11
3 Resultaten	14
3.1 Fysisch geografisch onderzoek (J. de Moor)	14
3.2 Sporen en structuren	16
3.3 Vondstmateriaal	17
4 Synthese	17
4.1 Algemeen	17
4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen	17
5 Waardering en selectieadvies	17
5.1 Waardering van de vindplaats	17
5.2 Selectieadvies	18
Literatuur	19
Lijst van afbeeldingen	19
Lijst van tabellen	19
Verklarende woordenlijst	20

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Gelderland
Gemeente:	Ede
Plaats:	Bennekom
Toponiem:	Kierkamperweg en omgeving
Kaartblad:	39F
Coördinaten:	(174.635,445.455), (174.705,455.460), (170.520,455.745), (170.540,455.710)
Projectverantwoordelijke:	A. de Ridder
Bevoegd gezag:	Gemeente Ede
Deskundige namens het bevoegd gezag:	C. Sueur
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer	28537
(CIS-code):	
ADC-projectcode:	4108368
Complex en ABR codering:	Akker(ELA)
Periode(n):	Vroege prehistorie tot Nieuwe Tijd
Geomorfologische context:	Dekzandrug (RDE)
NAP hoogte maaiveld:	Ca. 14,80 m + NAP
Maximale diepte onderzoek:	Ca. 230 cm - MV
Uitvoering van het veldwerk:	6 en 7 mei 2008
Beheer en plaats documentatie:	Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van Gelderland te Nijmegen

---

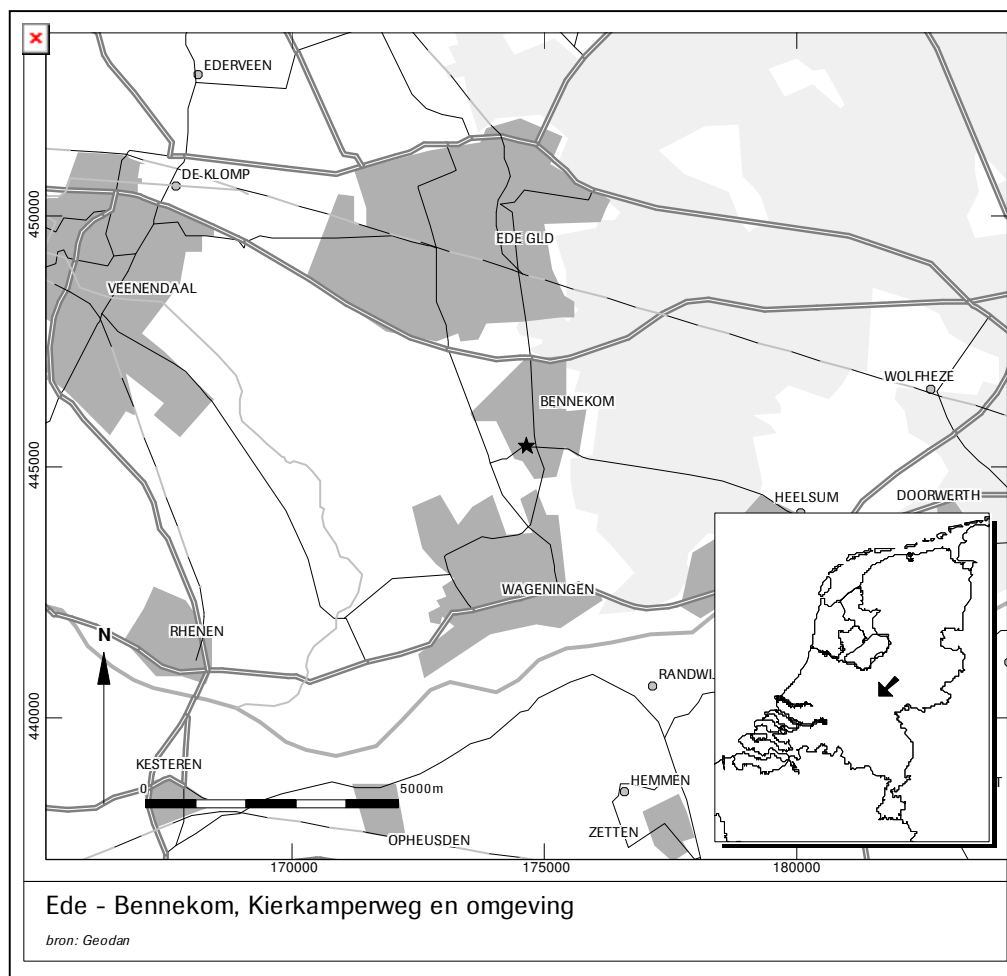
Samenvatting

In opdracht van de gemeente Ede heeft ADC ArcheoProjecten op 6 en 7 mei 2008 een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven uitgevoerd in het plangebied Kierkamperweg en omgeving te Bennekom (gemeente Ede). Aanleiding tot dit onderzoek is een bestemmingsplanwijziging in verband met toekomstige nieuwbouw. Bij het onderzoek zijn geen archeologische resten aangetroffen.

De archeologische beleidsadvieskaart geeft een hoge archeologische verwachtingswaarde voor het plangebied aan (afb. 2). Het gebied ligt op de gordeldekzanden met enkeerdgronden. Op deze gordeldekzanden zijn al zeer veel vindplaatsen aangetroffen. De aanwezigheid van een esdek zorgt daarbij over het algemeen voor een goede bescherming van de archeologische waarden. Veel vindplaatsen uit diverse perioden (van Steentijd tot Nieuwe Tijd) zijn in Bennekom reeds aangetroffen. In de directe omgeving van het plangebied heeft archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Hierbij zijn bewoningssporen uit verschillende perioden aangetroffen. Verder zijn bij verschillende booronderzoeken in de directe omgeving van het plangebied, archeologische indicatoren aangetroffen.

Deze factoren samen vormen een gegronde reden om op de locatie van het plangebied een archeologisch onderzoek uit te voeren.

In het plangebied is één proefsleuf aangelegd. In deze proefsleuf hebben wij vast kunnen stellen dat het hele terrein recentelijk is opgehoogd. Onder dit recente ophogingspakket zit een iets ouder ophogingspakket, dat in de boringen als een esdek is geïnterpreteerd. Uit deze laag komen stukjes glas en fragmenten keramiek uit de 19^e en of 20^e eeuw. Onder deze ophogingslaag bevindt zich de schone ondergrond waarin archeologische sporen zichtbaar kunnen zijn. In het noordelijke deel van de proefsleuf wordt de schone ondergrond van het ophogingspakket gescheiden door een laagje zandig veen. Deze laag varieert in dikte van een aantal centimeters tot circa 30 centimeter. Er tekenen zich echter geen sporen van enige significante archeologische betekenis af in de schone ondergrond. Op basis hiervan wordt geadviseerd om geen verder vervolgonderzoek te laten plaatsvinden en het hele terrein uit archeologisch oogpunt vrij worden gegeven.

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied op de topografische kaart.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van de gemeente Ede heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Kierkamperweg en omgeving (afb. 1), in het kader van te plegen nieuwbouw.

Vooronderzoek (zie §1.2) heeft aangetoond dat op deze locatie mogelijk een vindplaats aanwezig is. Het plangebied ligt namelijk op de gordeldekzanden met enkeerdgronden. Op de gordeldekzanden zijn reeds vele vindplaatsen aangetroffen. De aanwezigheid van een esdek zorgt daarbij vaak voor een goede conservering van de archeologische waarden tegen (sub-) recente ingrepen. In de nabijheid van het plangebied zijn (bewonings) sporen uit de pre- en protohistorie aangetroffen. Ongeveer op 200 meter ten westen van het plangebied is een Romeinse nederzetting opgegraven. Bij dit onderzoek zijn sporen gevonden van circa 30 boerderijplattegronden. Tevens zijn er sporen gevonden die wijzen op ijzer- en/of bronsbewerking. De kans wordt zeer groot geacht dat de opgegraven nederzetting zich voortzet in het plangebied (zie voor periodisering tabel 1). De voorgenomen bouwplannen zullen deze mogelijke vindplaats ernstig beschadigen. Op basis van deze gegevens heeft de gemeente Ede archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven aanbevolen.

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 0,57 ha en is momenteel in gebruik als schoolterrein. Het gebied ligt in Bennekom en wordt begrensd door de Hogeweg in het westen, de Kerkstraat in het noorden en de Kierkamperweg in het zuiden. In het gebied is één proefsleuf aangelegd met een totale oppervlakte van ca 200 m².

Het veldwerk is uitgevoerd op 6 en 7 mei 2008. In deze periode is de proefsleuf aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE), dat door drs. S. van der A is opgesteld.¹ Dit ontwerp is goedgekeurd door de gemeente Ede. De vondsten en bijbehorende documentatie die tijdens het IVO zijn verzameld, zijn gedeponeerd in het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten van Gelderland te Nijmegen.

Het veldteam bestond uit de volgende personen: A. de Ridder (projectverantwoordelijke/veldarcheoloog), N. Huisman (veldtechnicus), J. van 't Foort (kraanmachinist van de firma v.d. Haar Groep/Veluwe Verhuur). De bij dit project betrokken fysisch geograaf was J. de Moor. Senior archeoloog en tevens wetenschappelijk begeleider was D. Gerrets. De contactpersoon bij de opdrachtgever is Dhr. F. Dimmendaal. C. Sueur is het bevoegd gezag namens de gemeente Ede.

¹ A, Van der 2008, PvE nummer:2008-05.

Ede-Bennekom-Kierkamperweg en omgeving

Locatie onderzoek op de archeologische beleidsadvieskaart

Legenda

	dekzandvlakten en dalvormige laagten verwachtingswaarde = laag (3)		gordeldekzanden met hooggelegen humuspodzolen verwachtingswaarde = middelmatig (2)
	dekzandwelingen verwachtingswaarde = middelmatig (2)		stuifzanden verwachtingswaarde = onbekend (4)
	dekzandruggen en koppen verwachtingswaarde = hoog (1)		gordeldekzand met moderpodzolen verwachtingswaarde = hoog (1)
	dekzandruggen en koppen met een esdek verwachtingswaarde = hoog (1)		stuwwal en sandrs met moderpodzolen verwachtingswaarde = hoog (1)
	gordeldekzanden met enkeerdgronden verwachtingswaarde = hoog (1)		terrein van zeer hoge archeologische waarde
			locatie onderzoeksgebied

AK 13-06-2008

Afb. 2. Locatie van het onderzoeksgebied op de beleidsadvieskaart van de gemeente Ede.

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied Kierkamperweg en omgeving is een eerste archeologische inventarisatie in het onderzoeksgebied uitgevoerd in augustus 2005 door ADC ArcheoProjecten.² Dit onderzoek wees uit dat het plangebied op de gordeldekzand-afzettingen met enkeerdgronden ligt. Ten westen van het onderzoeksgebied zijn dekzandruggen en dekzandkoppen aangetroffen. De archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Ede geeft voor deze gebieden een hoge archeologische verwachting voor alle perioden.

Uit de omgeving van het onderzoeksgebied zijn meerdere ARCHIS-meldingen bekend. Direct ten noordwesten is een inheems-Romeinse nederzetting opgegraven en zijn fragmenten van bronstijdaardewerk aangetroffen. Rondom het terrein zijn diverse meldingen gedaan van archeologische indicatoren vanaf het Neolithicum.

In de nabijheid van het plangebied, aan de Veenderweg, Tiendweg en Molenstraat/Schapenoordseweg, zijn (bewonings)sporen uit de pre- en protohistorie aangetroffen. Ongeveer 200 meter ten westen van het plangebied is een Romeinse nederzetting opgegraven (zie voor periodisering tabel 1). Bij dit onderzoek zijn sporen gevonden van circa 30 boerderijplattegronden. Tevens zijn bij dit onderzoek sporen gevonden die wijzen op ijzer- en/of bronsbewerking. De kans wordt zeer groot geacht dat deze opgegraven nederzetting zich voortzet in het plangebied.

Bij een booronderzoek ten westen van het plangebied zijn onder een intact esdek diverse archeologische indicatoren uit de Middeleeuwen en mogelijk Romeinse tijd aangetroffen. Boringen die deel uitmaken van dit inventariserend onderzoek tonen aan dat een deel van het esdek op de locatie van het onderzoeksgebied nog intact is. Het esdek is overigens afgedekt met een ophogingslaag. Verschillende boringen leveren een aantal archeologisch indicatoren op. In twee boringen ten noorden van het plangebied is een fragment aardewerk uit de Romeinse tijd en een fragment uit de Vroege Middeleeuwen aangetroffen. In een boring op het perceel juist ten westen van het plangebied is een ovenslak (brons of koper) aangetroffen. Dit duidt op brons of koperbewerking. Verder wordt in deze boringen een mogelijke oude akkerlaag aangetroffen onder het esdek. Bij het zeven van deze boringen worden archeologische indicatoren aangetroffen op de overgang van het esdek naar de schone ondergrond. Het betreft: houtskoofragmenten, baksteen (Romeins of 15^e-17^e eeuw), aardewerk (16^e-18^e eeuw) en een wetsteen.

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen.³ Specifiek voor het plangebied Kierkamperweg en omgeving had het onderzoek tot doel om een verband te leggen tussen mogelijk aanwezige Romeinse sporen en een Romeinse nederzetting ten westen van het plangebied.

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen. Het is echter waarschijnlijk dat de getrokken conclusies bijgesteld moeten worden indien de vindplaats in de toekomst volledig wordt opgegraven.

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

- Behoren de aangetroffen sporen bij de Romeinse nederzetting ten westen van het plangebied, of is hier sprake van een andere vindplaats?
- Wat is de datering van de veenlaag?
- Zijn in het plangebied sporen van metaalbewerking aanwezig?
- Wat is de archeologische waarde van het plangebied?

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1 -specificatie VS05). In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, waarna de eerste conclusies volgen. Dit onderzoek vormt geen eindstation, maar de basis van waaruit verder synthetiserend onderzoek kan plaatsvinden.

² Stiekema 2005.

³ Cf. Handboek ROB specificaties, juni 1998.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. Allereerst zullen in hoofdstuk 3 de resultaten van het veldonderzoek aan bod komen. Deze resultaten zullen worden besproken aan de hand van de fysische geografie, de aangetroffen sporen en structuren en het vondstmateriaal. In hoofdstuk 4 komt de synthese aan bod, waarin zal worden ingegaan op de resultaten van het onderzoek en de beantwoording van de onderzoeksvragen. In hoofdstuk 5 volgen de conclusies met de waardering van het onderzochte terrein en het selectieadvies.

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 3.1 en het PvE.⁴ Tijdens het IVO is één proefsleuf aangelegd. De sleuf is noord-zuid georiënteerd en was gesitueerd in het westen van het plangebied. De proefsleuf is in één vlak aangelegd. Dit vlak is aangelegd op het grijze dekzand, onder het vermeende esdek. De sleuf was ca. 4 m breed en 50 m lang (afb. 4). Op twee plaatsen kon de sleuf niet tot op het juiste vlak verdiept worden, vanwege leidingen in de bovengrond. Deze stukken zijn in de afbeelding aangegeven met het getal duizend (afb. 6). Doordat de proefsleuf erg diep is geworden, is het aangelegde vlak smaller dan de op het maaiveld uitgezette put. Mogelijkheden om de put uit te breiden waren er niet. De totale oppervlakte van het vlak bedraagt hierdoor 92 m² ipv de beoogde 200 m².

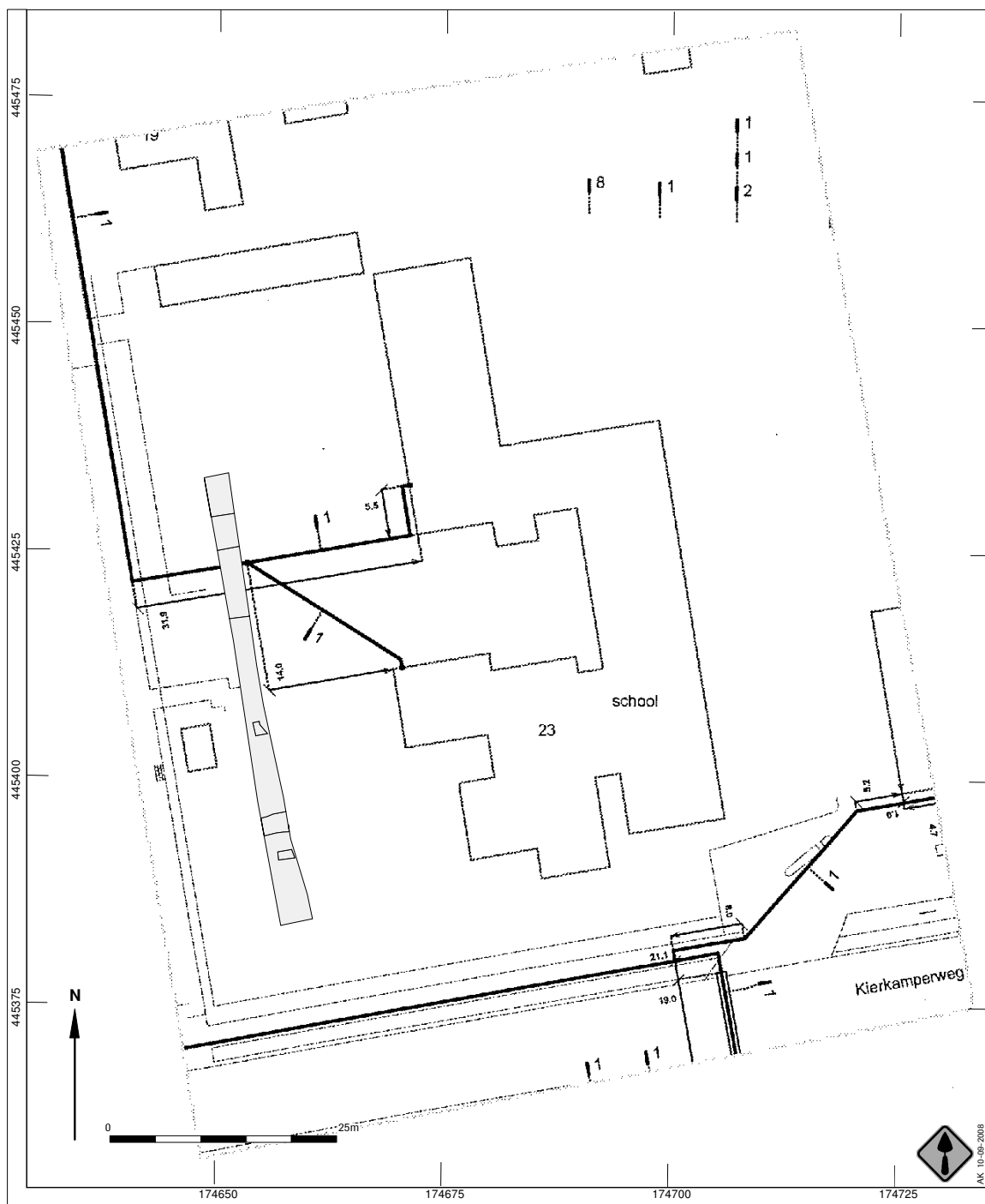
Het vlak is machinaal aangelegd, meestal zonder schaafbak, omdat dit de zichtbaarheid van de sporen ten goede kwam. Tijdens de aanleg van het vlak zijn de grondsporen direct ingekrast. De vlakken en de stort zijn met behulp van een metaaldetector onderzocht. Vervolgens is het vlak en ieder mogelijk antropogeen spoor daarin gefotografeerd en getekend. Om de 3 m. is een NAP-hoogte bepaald. Het vlak kon niet in één keer aangelegd worden, omdat er aan weerszijden van de sleuf geen ruimte was om de stort neer te leggen. Hierdoor moest het zand op het reeds eerder aangelegde en gedocumenteerde vlak worden gestort. Verder kon een gedeelte van de put niet worden aangelegd wegens leidingen en kabels (afb. 4).

In de proefsleuf was het niet nodig om een tweede vlak aan te leggen. Eén vlak onder het oudste ophogingsniveau was voldoende. Tijdens de aanleg van dit vlak werd tevens een putprofiel aangelegd. Het putprofiel is gefotografeerd en getekend (op schaal 1:20). Bovendien zijn deze meten beschreven door een fysisch geograaf. Alle sporen, vlakhoogten, maaiveldhoogten en de putomtrek zijn ingemeten met een robotic Total Station. Om de drie meter is er een NAP-hoogte van het vlak en van het maaiveld genomen. Geen andere sporen dan recente verstoringen zijn in het vlak waargenomen.

Afb. 3. De metingen worden verricht.

⁴ A, Van der 2008, PvE nummer:2008-05.

Afb. 4. Locatie van leidingen binnen het plangebied.

Afb. 5. Overzicht van de aangelegde proefsleuf geprojecteerd op de topografische kaart.

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

(J. de Moor)

Bennekom ligt in het overgangsgebied van de hoge stuwwallen van de Veluwe in het oosten en het laaggelegen gebied van de Gelderse Vallei in het westen. In het Laat Glaciaal zijn in deze gebieden op grote schaal dekzanden afgezet. In deze regio worden de dekzanden die zich op de overgang van de stuwwal naar de Gelderse Vallei bevinden gordeldekzanden genoemd. Deze dekzandgebieden bestaan veelal uit een afwisseling van dekzandruggen en dekzandvlakten en/of laagten.

Deze gebieden zijn in de loop van de tijd door middel van plaggenbemesting steeds geschikt gehouden voor landbouwactiviteiten. Op deze manier is er op het oorspronkelijke oppervlak een dik pakket met zeer humeuze zanden gevormd, het es- of plaggendek. Veelal is hierbij de oorspronkelijk aanwezige podzolbodem niet meer intact.

Uit vooronderzoek in en rondom het plangebied is gebleken dat onder een dik pakket (meer dan 150 cm) verstoord sediment (ophogingslaag) een pakketje veen op zand ligt. Tijdens de aanleg van de proefsleuf is aan beide uiteinden van de put het profiel bestudeerd.

In de noordelijk deel van de put is op zo'n 2 meter onder het oppervlak het dekzand aangetroffen. Het lichtgrijze zand (Zs1) is volledig gereduceerd en vertoont geen kenmerken van podzolvorming. Op het zand bevindt zich een laagje sterk humeus tot weinig zand van zo'n 20 cm dikte. Mogelijk is deze laag van oorsprong nog weniger geweest, maar door oxidatie en compactie is er van het veen niet veel meer overgebleven. Op dit laagje bevindt zich een ruim 50 cm dik pakket humeus, matig fijn tot matig grof zand. Hierboven bevindt zich een dik pakket (120 cm) ophoogzand.

In het zuidelijk deel van de put bevindt het lichtgrijze dekzand zich zo'n 170 cm onder het oppervlak. Hierboven bevindt zich een pakket humeus zand van bijna 50 cm dikte. In dit pakket zijn diverse 20^e eeuwse vondsten gedaan. De bovenste 120 cm bestaat uit een pakket ophoogzand.

Uit de profielen is gebleken dat het dekzand op de onderzoekslocatie op behoorlijke diepte ligt, mede veroorzaakt door het dikke pakket ophoogzand dat vermoedelijk vrij recentelijk, mogelijk ten tijde van de bouw van de school is aangebracht.

Een echte veenlaag is niet aangetroffen, hoewel in het noordelijk deel van de put wel een sterk humeus tot weinig zandpakket is aangetroffen. Het betreft hier een vochtige laagte in het dekzandlandschap waar een beetje veengroei heeft plaatsgevonden. Deze laagte is waarschijnlijk dichtgegoid of dichtgeschoven met humeus zand, dat mogelijk in de boringen is geïnterpreteerd als een esdek (afb. 6.). Het pakket humeus zand is over de gehele lengte van de put aangetroffen. Vermoedelijk is dit pakket geen esdek. Door het van oorsprong zeer vochtige karakter van het onderzoeksgebied heeft hier waarschijnlijk lang geen akkerbouw plaatsgevonden en is mogelijk pas in de 20^e eeuw materiaal opgebracht, in de vorm van humeus zand. Vervolgens is het gebied later opgehoogd.

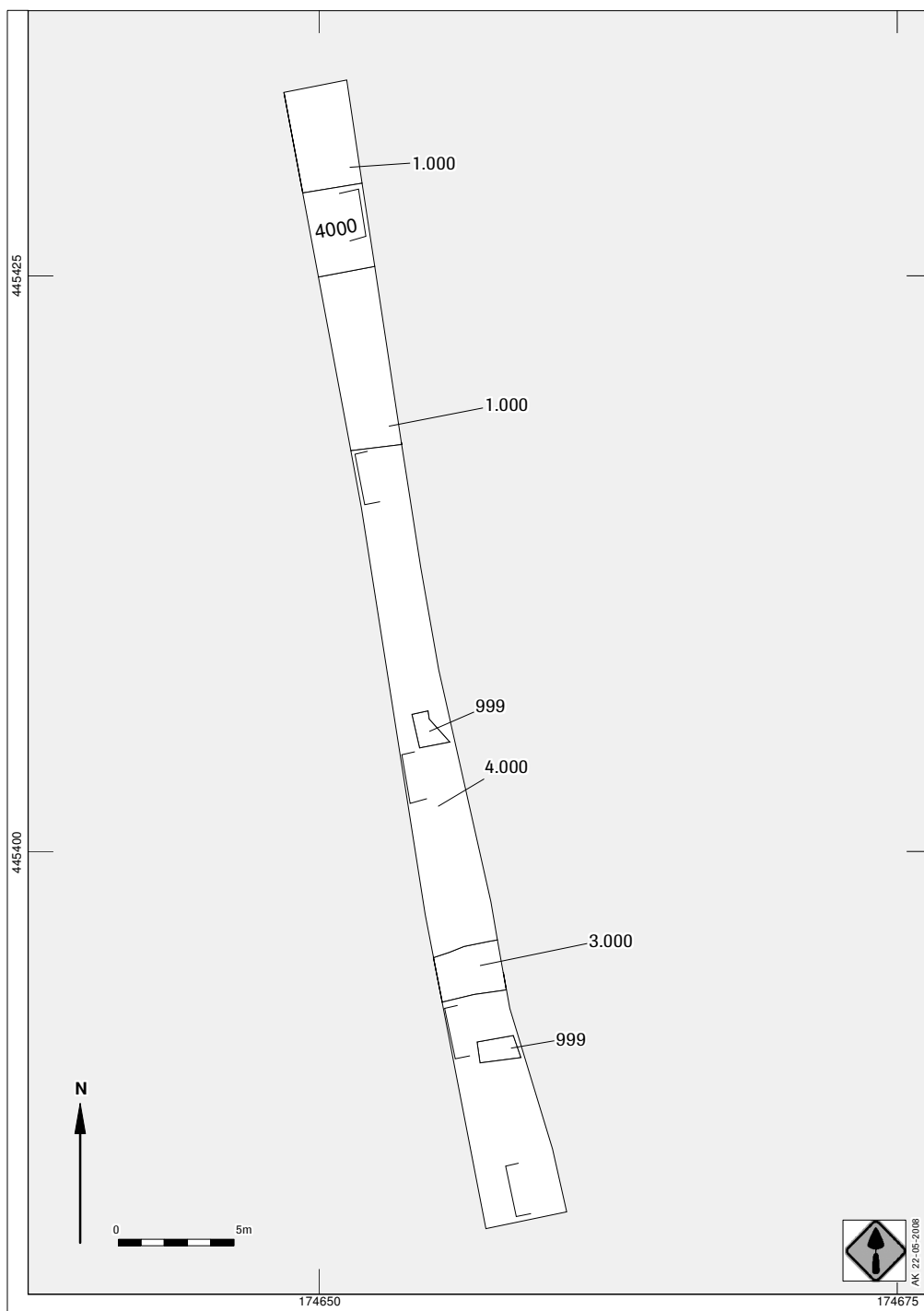

Afb. 6. Kolomopname van het west-profiel in put 1.

3.2 Sporen en structuren

Naast de (sub) recente ophogingslagen en verstoringen zijn in het vlak geen antropogene sporen waargenomen. Net ten zuiden van het midden van de proefsleuf is een depressie waargenomen, die met veen was opgevuld (afb. 7). In overleg met het bevoegd gezag is besloten om het genomen monster hiervan niet te laten analyseren.

Afb. 7. Overzicht van de aangetroffen sporen.

3.3 Vondstmateriaal

Uit het vermeende esdek is een aantal vondsten gedaan, dat dateert uit de 20^e eeuw. Er is een stukje roodbakken aardewerk gevonden, dat een weerszijden geglaazuurd is met loodglazuur. Verder zijn twee stukjes glas gevonden en een stuk van een gresbuis. Deze vondsten zijn afgevoerd.

4 Synthese

4.1 Algemeen

De verwachtingen die op grond van het vooronderzoek zijn gesteld, kunnen op basis van het huidige onderzoek niet worden bevestigd. Er is geen esdek aanwezig. In plaats hiervan is er een recente ophogingslaag aangetroffen, met daarin recente materialen. Onder deze laag is een laagje veen waargenomen, met daaronder grijs dekzand. In dit dekzand tekenden zich geen antropogene sporen af.

4.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

1. Behoren de aangetroffen sporen bij de Romeinse nederzetting ten westen van het plangebied, of is hier sprake van een andere vindplaats?
  - Antropogene sporen zijn niet aangetroffen. Mogelijk is de met veen opgevulde geul een restant uit de periode van de Romeinse nederzetting. Enig bewijs ontbreekt hier echter voor. Het is goed mogelijk dat de geul uit een andere periode dateert. De afwezigheid van andere sporen was de reden om het genomen monster van het veen niet aanmerking te laten komen voor verdere uitwerking. Dit is in overleg met het bevoegd gezag besloten.
2. Wat is de datering van de veenlaag?
  - Geen dateerbare vondsten komen uit de veenlaag. Een datering ervan is daarom moeilijk vast te stellen.
3. Zijn in het plangebied sporen van metaalbewerking aanwezig?
  - Nee.
4. Wat is de archeologische waarde van het plangebied?
  - Alleen sporen en vondsten zijn aangetroffen, die als (sub) recent aangemerkt kunnen worden. Daarom is er geen sprake van een archeologische vindplaats. Sporen die een duidelijk verband hebben met de Romeinse nederzetting zijn niet aangetroffen. Het plangebied heeft dus een lage archeologische waarde.

5 Waardering en selectieadvies

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardestelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1, specificatie VS06) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De eerste is niet van toepassing omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op deze vindplaats van toepassing. De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan in hoeverre de resten behouden zijn, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

Sporen van een mogelijke vindplaats konden door middel van dit proefsleufonderzoek niet worden vastgesteld. Er zijn sporen aangetroffen, maar deze zijn van (sub) recente aard. Er is slechts twintigste-eeuws keramiek aangetroffen. Botten en zaden zijn niet aangetroffen. De conservering van sporen en vondsten kan daarom niet vast worden gesteld.

De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal twee punten. Dit is een score die laag is en die haar het predikaat 'niet behoudenswaardig' oplevert (tabel 2).

Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is twee punten en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook laag. Dit levert eveneens het predikaat "niet behoudenswaardig" op.

Tabel 2. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.1).

Waarden	Criteria	Scores			
		Hoog	Midden	Laag	Totale score
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			1	2
	Conservering			1	
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1	3
	Informatiewaarde			1	
	Ensemblewaarde			1	
	Representativiteit	N.v.t.			

5.2 Selectieadvies

Op 6 en 7 mei 2008 heeft ADC ArcheoProjecten in opdracht van de gemeente Ede een proefsleuf aangelegd in het plangebied Kierkamperweg en omgeving. De proefsleuf is aangelegd volgens Nederlandse Kwaliteitsnorm (KNA3.1) en de eisen vernoemd in het PvE, dat is opgesteld door S. van der A.

Op basis van de onderzoeksresultaten van de proefsleuven heeft de vindplaats uit archeologisch oogpunt het predikaat 'niet behoudenswaardig' gekregen. ADC ArcheoProjecten adviseert op deze locatie geen vervolgonderzoek uit te laten voeren. Archeologische waarden kunnen echter op basis van dit vooronderzoek niet uitgesloten worden. Indien tijdens grondwerkzaamheden archeologische resten worden aangetroffen, dan dient dit alsnog te worden gemeld op basis van de Monumentenwet 1988 en de Wet op de Archeologische Monumenten. Aanbevolen wordt de uitvoerder van het grondwerk hiervan op de hoogte te stellen.

Literatuur

Heunks, E. 2005, *Actualisering archeologische verwachtingskaart gemeente Ede; Van verwachtingskaart naar beleidsadvieskaart*, RAAP-rapport 1130, Amsterdam.

A. S. van der, 2008, *PvE Kerkweg/Kierkamperweg, Bennekom, 4 maart 2008, versie nr 1*, PvE-nr 2008-05.

Stiekema, M. 2005, *Bennekom – Kierkamperweg en omgeving. Een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen*, ADC Rapport 443, Amersfoort.

Lijst van afbeeldingen

- Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied op de topografische kaart.
- Afb. 2. Locatie van het onderzoeksgebied op de beleidsadvieskaart van de gemeente Ede.
- Afb. 3. De metingen worden verricht.
- Afb. 4. Locatie van leidingen binnen het plangebied.
- Afb. 5. Overzicht van de aangelegde putten.
- Afb. 6. Kolomopname van het noordelijk profiel in de proefsleuf.
- Afb. 7. Overzicht van de aangetroffen sporen.

Lijst van tabellen

- Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.
- Tabel 2. Scoretabel waardestelling (naar KNA, versie 3.1).

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1) Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RACM en de provincies en wordt beheerd door de RACM.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RACM beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

C14 Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CIS Het landelijke registratienummer ten behoeve van archeologisch onderzoek, uitgegeven door het Centraal Informatiesysteem.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Conservering De mate waarin grondsporen, anorganische (aardewerk, vuursteen, metaal, glas etc.) en organische archeologische resten (bot, zaden, hout etc.) bewaard zijn gebleven.

Ensemblewaarde De meerwaarde die aan een vindplaats wordt toegekend op grond van de mate waarin sprake is van een landschappelijke en/of archeologische context.

Ex situ niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

Gaafheid De mate van (fysieke) verstoring van de bodem en/of de (eventueel aanwezige) archeologische waarden, zowel in verticale zin (diepte) als in horizontale zin (omvang)

Herinneringswaarde De herinnering die een archeologisch monument oproept over het Verleden.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RACM geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend Veld Onderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

Informatiewaarde De betekenis van een monument als bron van kennis over het verleden. De informatiewaarde wordt bepaald door de mate waarin (een opgraving van) het monument een bijdrage kan leveren aan nieuwe kennisvorming over het verleden.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeed, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

NAP Normaal Amsterdams Peil (=officieel peilmerk).

Pre- en Protohistorie Periode tot en met de eerste ontwikkeling van het schrift.

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/ of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RACM Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurhistorie en Monumentenzorg, tot eind 2006 de ROB, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Representativiteit De mate waarin een bepaald type vindplaats typerend is voor een periode dan wel een gebied.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Schoonheid De esthetisch-landschappelijke waarde van een archeologisch monument, die vooral in zichtbaarheid tot uiting komt.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

Zeldzaamheid De mate waarin een bepaald type monument schaars is (of is geworden) voor een periode of in een gebied.

